

Opinnäytetyö (AMK)

Kuvataiteen ko.

2019

Loviisa Lassila

“FUCK ART, LET’S DANCE!”

- rave, ekstaasi ja nykytaide

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kuvataiteen ko.

2019

Loviisa Lassila

"FUCK ART, LET'S DANCE!"

- rave, ekstaasi ja nykytaide

Rave-kulttuuri on vuosikymmenien ajan tarjonnut massiiviset tanssimisen ja juhlimisen puitteet undergroundin piirissä. Opinnäytetyössäni pohdin, millä tavoin rave sijoittuu nykytaiteen kenttään ekstaattisen tanssin, performanssin ja paikkasidonnaisuuden kautta. Tarkastelen erityisesti ekstaasin, tuon tanssiessa usein kokemani kliimaksin, käsitettä ja sen merkitystä ihmiselämässä, taiteessa ja yhteiskunnassa.

Näyttää siltä, että ravea voidaan mielekkäästi tarkastella joidenkin taiteen teorioiden kautta, mutta parhaiten sitä kuvaavat sellaiset esseet ja rinnakkaisilmiöt, jotka itsekin nousevat alakulttuurista. Ekstaasi kuitenkin liittyy selvästi taiteen tekemiseen ja kokemiseen omalla lavealla, mutta intensiivisellä tavallaan. Se on ihmisyyden kautta todeksi tuleva tietoisuuden tila, jonka vaikutuksia ei pidä aliarvioida.

ASIASANAT:

kuvataide, performanssi, rave, ekstaasi, underground

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Programme of fine arts

2019

Loviisa Lassila

"FUCK ART, LET'S DANCE!"

- rave, ecstasy and contemporary art

In my thesis I ask how rave can be situated in the field of contemporary arts through ecstatic dance, performance and site specific. I look into the concept of ecstasy and its meaning in human life and artistic work.

I read rave as a political piece with an ecstatic function and an expanding effect on the consciousness of the involved. An authentic rave belongs to the underground. I use an essay on "temporary autonomous zone" by Peter Lamborn Wilson to describe rave as a liminal space where boundaries are being overcome in the flow. In the core of ecstasy is a feeling of union, of standing outside of yourself (ek - outside, stasis - stand). I describe how this feeling affects the underground dancefloor, how it has affected me and my art, and how it can possibly affect the world around us.

At the end rave does seem to fit in some contemporary art theories, although it remains best described by essays and phenomena merging from the underground itself. However, ecstasy is clearly related to the practice of art in ways that are pretty vast yet intensive. It is a powerful state of mind manifested through humanity, one which should not be underestimated.

KEYWORDS:

fine arts, performance art, rave, ecstasy, underground

SISÄLTÖ

JOHDANTO	5
RAVE	10
YHTEYS	15
RAJAT	19
VAPAUS	21
"FUCK ART, LET'S DANCE!"	24
LÄHTEET	28

1. JOHDANTO

Ekstasis on kreikan kielen sana ja tarkoittaa *seistä ulkopuolella* (ek - ulkopuolella, stasis - seistä). Se on hengellisen, fyysisen tai esteettisen kokemuksen aikaansaama hurmostila, jota kuvaa voimakas yhteyden, hyvänolon ja *minän* rajojen uudelleenmäärittelykokemus. Ekstaasia on tutkittu niin länsimaisessa kuin itämaisessäkin filosofiassa ja mielentutkimuksessa. Psykologiassa tämänkaltaiseen kokemukseen viitataan usein *flow-tilana*. Hyvä flow syntyy, kun tekijä on samaistunut tekemiseensä tai sen kohteeseen, eli toimii eräänlaisessa yhteydessä. Tätä yhteyttä kuvaa äärimmäinen keskittyminen, toiminnan sujuvuus, sekä siitä saatu nautinto.¹ Entinen ammattiurheilija ja flown elämäntyökseen ottanut biohakkeri Maximilian Gotzler kuvaa flowta seuraavasti:

*"... State of flow, which for me, is this moment where you're as present as you can possibly be, as much in the moment as your body and your mind is possible to be ... I think that the art of biohacking, which for me is using technology and nature in order to really find the best version of one's self, is an ideal way of creating more flow in your life."*²

Hän pitää tehtävänänsä tutkia ja opettaa, kuinka yksilö voi kokea maailman kaikkein parhaimpana versiona itsestään, kaikkein voimakkaimmassa saavutettavissa olevassa mielentilassa.³

Ekstaasi sen sijaan ei edellytä toimintaa: sen voi kokea myös syvän rentoutumisen kautta, vain olemalla. Se on aina läsnä oleva

---

¹ Ojanen 2009.

² Biohackersummit.com 2016.

³ Biohackersummit.com 2016.

mahdollisuus. Monella tapaa ilmiöt kuitenkin kuvaavat toistensa kaltaista olemisen tilaa, ja ekstaasin käsitteen oikeinyymmärtämiseksi näiden kahden rinnastaminen tuntuu hyödylliseltä. Opinnäytetyössäni ekstaasi on näkökulma, josta tarkastelen valitsemiani taiteeseen liittyviä teemoja ja taiteellista toimintaa. Se on myös näkökulma, jonka olen valinnut elämäni. Aloitan täten tekstini siitä.

Sana ekstaasi saa länsimaisen ajattelun kontekstissa varsin erilaisia merkityksiä kuin mitä se itämaisessä ajattelussa edustaa. *Ekstaasi* on (maailmanlaajuisesti) saanut uuden konnotaation huumausaineeksi luokitellun MDMA:n eli *3,4-metyleenidioksimetamfetamiinin* myötä. Se tuottaa käyttäjälleen juuri nimensä mukaisen ekstaattisen tunteen lisäämällä muun muassa serotoniinin ja noradrenaliinin vapauttamista aivoissa, ja on lisäksi voimakas empatogeeni sekä lievä hallusinogeeni.⁴ Sen käyttö yleistyi 90-luvulla erityisesti elektronisen tanssimusiikin tapahtumissa, joita kutsuttiin englanninkielisellä termillä *rave* ja joita tekstissäni käsittelen. Niissä soitetaan (perinteisesti) 4/4-tahtiin perustuvaa sähkökäyttöisillä koneilla tehtyä rytmimusiikkia, niin kutsuttua *konemusiikkia*, jonka alle mahtuu nykyään useita erilaisia tyyplejä. Keskeistä näissä tapahtumissa on tanssiminen, jonka kautta päästään ekstaattiseen ja usein transsilliseen tilaan. Sekaannuksen välttämiseksi painotan, että opinnäytetyössäni viittaan sanalla ekstaasi kuitenkin vain tähän myös *flow*-ilmiönä tutkittuun tietoisuuden tilaan ja tarkastelen sen syntyä kokijassa ei-narkoottisten tekijöiden vaikutuksesta luovuuden ja taiteen kontekstissa.

Rave on osana tekstiäni todentamassa, kuinka oivalsin juuri tanssimisen kautta itsessäni sisäsyntyisen, ekstaattisen vapauden *tilan* ja kuinka oivallus on vaikuttanut minuun sekä ihmisenä että

---

⁴ Päihdelinkki 2018.

taiteilijana. Useimmiten raven piirissä ymmärretään, että ekstaasi on alkujaan tanssiin ja musiikkiin heittäytymisen aikaansaama muuntunut tietoisuuden tila, jonka lisämausteeksi samanniminen päihde on kävijöiden keskuudessa melko laajalti hyväksytty. Nähdäkseni raven juuret ovat antropologisesti ajateltuna heimotansseissa, joiden merkitys oli paitsi lisätä solidaarisuutta myös tulla yhteyteen henkimaailmaan ja jumalten kanssa sekä näin päästä jonkinlaisen ikuisen *voiman* alkulähteelle. Ekstaattinen tanssi kantaa yhä tällaista kokemuksellista merkitystä.

Mainittakoon lisäksi, että sana *rave*, suomeksi siis "reivit" (v. reivata, s. reivaaja ja niin edelleen) on nykypäivänä korvaantunut sanoilla "underground-" eli "ug-bileet", "teknobileet" tai genrestä riippuen esimerkiksi "psykebileet" (engl. "underground party" "techno party"). Ilmiön historian ja sanan käyttömukavuuden vuoksi olen kuitenkin tyytynyt puhumaan opinnäytetyössäni *ravesta*. Merkityksen kokema "inflaatio" saattaa liittyä rave-kulttuurin nopeaan kaupallistumiseen: Ilmiö onnistuttiin mukauttamaan klubeille jo pian 90-luvulla, ja jakautuminen epäkaupallisesta "*undergroundista*" kaupalliseen "*mainstreamiin*" eli valtavirtaan alkoi⁵. Yksityisiä, ja joskus perinteiseen tapaan vallattuihin kohteisiin salaa rakennettuja underground-raveja järjestetään kuitenkin yhä, ja viittaa aina ensisijaisesti niihin. Joka tapauksessa sanan *rave* vivahde tekstin ulkopuolella on tämänhetkisessä "diskurssissa" varsin epäkäypä.

Miten tämä kaikki liittyy taiteeseen? Rave on enemmän kuin tapahtuma: se on paikkasidonnainen *teos*, jonka perimmäisenä merkityksenä tai funktiona on kokea ekstaattinen elämys. Tämä elämys puhdistaa ja elävöittää kokijansa sielullisesti, kuten myös perinteisesti taiteella on nähty olevan tapana. Aristoteles

---

⁵ Van Veen 2003, 92.

hahmotteli aikanaan alun perin tragediaan liittyvän teorian, jonka mukaan samaistuminen näyteltyihin tunteisiin, erityisesti sääliin ja pelkoon, aiheuttaa katsojassa *katharsiksen*, eli "puhdistumisen". Tähän tarvitaan kuitenkin rajuja esteettisiä keinoja, koska puhdistumista varten on aikaansaatava *hurmos* - Aristoteleen mukaan tällaisia keinoja olivat esimerkiksi väkivalta ja kauhu.⁶ Rave on massiivinen esteettinen kokemus, jonka väkevä visuaalisuus, järeällä äänentoistolla saavutettu toisinaan väkivaltainenkin soonisuus sekä musiikin rytmillinen perusta on suunniteltu herättämään kokijassa suuria aistimuksia ja tunteita. Se, mitä ravessa tapahtuu musiikin, audiovisuaalisten teosten kokemisen ja kehon performanssin - useimmiten tanssin, johon tanssilattian tapahtumat eivät kuitenkaan missään tapauksessa rajoitu - yhteisvaikutuksesta, on luovuuden ja elämänvoiman autenttista vapautumista. Esteettisen kokemuksen nostattamat tunteet ja mielikuvat ovat hyvin monipuolisia, ja varsinkin transsilliseen tilaan uppouduttaessa muistuttavat unimaailman tajunnanvirtaa. Kun keho samalla liikkuu, nämä pintaan nousseet tunteet ja muut alitajunnan tuotteet purkautuvat kehosta ja mielestä, ja ympärille katsottaessa kaikkien kasvoilla on autuas, aito hymy - ehkä jokunen kyynelkin. Koettu puhdistuminen on ensisijainen motiivi altistua tälle esteettiselle elämykselle. Aristoteles mielsi tragedian tästä syystä rituaaliksi, jona myös ravea on tutkittu⁷. Molemmat ovat kuitenkin myös taidetta. Molempien ydin on *ekstaasi*.

Opinnäytetyöni yksi tärkeimpiä lähteitä on kanadalaisen journalistin, rave-kulttuurintutkijan ja DJ:n Tobias C. Van Veenin artikkeli "*It's not a rave, officer, it's performance art*", jossa käy oivasti ilmi, miten rava on alkujaankin perusteltu taiteena, erityisesti performanssin kautta. Artikkelissaan Van Veen listaa kolme raven perusaspektia:

---

⁶ Jyväskylän yliopisto, Avoimen yliopiston koppa 2008.

⁷ Jyväskylän yliopisto, Avoimen yliopiston koppa 2008.

1. The dancing body as the event in motion
2. The affect of sound
3. The temporarity of both the event and the body⁸

Keskeinen elementti on siis tanssiva keho sekä äänen ja visuaalisten elementtien vaikutus. Lisäksi ravella on sosiaalinen ulottuvuus. Jokainen osallistuja on siis oma performanssinsa - itse taideteos, joka katoaa, kun liike loppuu. Myös rave loppuu siihen hetkeen, kun musiikki lakkaa ja ihmiset poistuvat. Sen jälkeen teos on kadonnut, ja etikettiin kuuluu, ettei tapahtumia taltioida. Rave on täten erinomainen esimerkki performanssin ontologiasta. Kysymys on paikkasidonnaisesta kokonaisuudesta, jonka yhteydessä esitetään itsenäisiä taideteoksia, kuten installaatioita ja liikkuvaa kuvaa, sekä kymmeniä, satoja tai jopa tuhansia performansseja tapahtuman suuruudesta riippuen. Ilmaisun kieliä on monia orgaanisesta, runsaan psykedeelisestä kuvastosta industriaaliseen minimalismiin.

Opinnäytetyössäni keskityn erityisesti kertomaan, kuinka rave palautti minut takaisin taiteen (ynnä elämän) pariin juuri ekstaattisen tanssin keinoin sekä pohdin, missä määrin se on taideteos itsessään, ja mitä tapahtumien performanssiin, toisinaan myös tuotantoon osallistuminen on antanut minulle taiteilijana. Opinnäytetyöni nimi "Fuck art, let's dance!" on lainattu Van Veenin samannimisestä artikkelista.

Rave on syntyjään myös poliittinen ilmiö, joka kyseenalaistaa vallitsevia rakenteita, lakeja ja normeja. Sen suhde yhteiskuntaan kiteytyy mielestäni juuri ekstaasissa, joka symboloi rajojen

---

⁸ Van Veen 2003, 91.

poistumista - vapautta, yhteyttä ja autonomiaa, sekä muutosta:
Yksilön tulemista täyteen henkiseen ja fyysiseen, luovaan
potentiaaliinsa niin raven, kuin elämänkin sykleissä. Sama virtaus
ilmenee taiteilijan työssä, ja kokemus tästä inspiroi palaamaan
äärelleen yhä uudelleen.

2. RAVE

Opinnäytetyöni kirjoitusprosessi sijoittuu, kuten aiemmin mainitsin, ajanjaksoon "ilman taidetta". Oikeastaan puolet opiskeluaikastani olen opiskellut olematta kiinnostunut siitä, mitä varsinaisessa taidekentässä on meneillään. Siksi en nähnyt lähtökohtaisesti mielekkäänä tutkia omaa taiteellista työskentelyäni sellaisena, kuin se oli, tai mitään konventionaalisen taidekentän ilmiöitä ylipäätään. Pitkään kyllä pidin itseäni taidemaalarina, kovin perinteisenä sellaisena, ja elin ja työskentelin kuten taidemaalari. Elämäni murrosvuosina kävi kuitenkin muutamia asioita, joiden seurauksena yhteys luomiseen katkesi. Tuolloin minulla ei ollut hajuakaan, mitä olin kadottanut ja miten, mutta yhtäkkiä en enää kyennyt maalaamaan. Teknisesti se oli tietysti yhä mahdollista: Minulla oli kädet, silmät, työhuone ja tarvikkeet. Minä opiskelin maalausta. Mutta taide ei enää asunut minussa. Hiivuin.

Tässä tyhjiössä oli hyvä ottaa etäisyyttä muutamiin tärkeisiin ammatillisiin itsestänselvyyksiin. Esimerkiksi kriittinen suhteeni taiteen esittämistapoihin sekä taideinstituutioihin kärjistyi tämän etääntymisen myötä ja - monien sattumusten summana - päätin luovuttaa taiteen suhteen kokonaan. Aiemmin mukanani kulkeneen taiteellisen toiminnan tilalla huomasin olevani kiinnostunut kokonaisvaltaisista harjoituksista, kuten joogan kattavasta elämäntieteestä ja sen eri osa-alueista, sekä kehon jokapäiväisistä performansseista, siis tekemisestä: syömisestä, kävelemisestä, puhumisesta, unista. Palasin toki usein maalauksiini ja luonnoskirjoihini, ja luin niitä kuin päiväkirjaa: kaivaten, mutta erilleen kasvaen. Kysyin itseltäni kysymyksiä kuten: Kuinka läsnä olen ollut taiteellisessa työskentelyssäni?

Mitä merkitsevät voima, luovuus ja intuitio taiteessa - entä elämässä - ja mitä merkitsee niiden ehtyminen tai puutos? Koska olin aina ollut luontaisesti lahjakas asioissa, joita minulta odotettiin tai joihin suuntauduin, en ollut joutunut pohtimaan oman potentiaalini aktiivista ylläpitoa tai suhdettani siihen. Omien "superkykyjeni" menetys pakotti minut tutkimaan itseäni syvällisemmin. Oli selvää, että taiteen jättäminen teki minusta voimattoman ja melankolisen. Oloni oli raskas ja ahdistunut.

Samoihin aikoihin löysin ekstaattisen tanssimisen kulttuurin: ensin Intian Goalta, sen viidakoissa ja rannoilla järjestetyistä massiivisista rave-tapahtumista, joista ilmiön voidaan katsoa historiallisesti myös syntyneen, ja sitten kaikkialta, minne menin. Tanssin kautta tunsin saavani syvää tyydytystä, lievitystä nääntymykseen, jonka taiteen näennäinen katoaminen oli aiheuttanut. Ekstaattinen tanssiminen oli toistuvasti minua syvästi liikuttavimpia kokemuksia, johon halusin palata yhä uudelleen. Tärkeintä oli kuitenkin tunne siitä, että minä olin vihdoinkin minä: täysin läsnä omassa kehossani ja luovuudessani. Tanssiessani ilmaisin kehollani puhtaasti itseäni, täysin vapaasti valojen, varjojen, värien, symbolien ja historian ulkopuolella ja jopa taidokkaammin kuin ehkä koskaan maalatessani. Silti se oli täysin verrannollinen muihin ikään kuin puhdistaviin, voimauttaviin esteettisiin kokemuksiin, joita olin saanut minua puhuttelevan taiteen äärellä. Mutta nyt en ainoastaan katsonut tai todistanut taidetta: mielensilmäni oli kaikkialla minussa ja kaikkialla ympäröivässä maailmassa samanaikaisesti. Olin osa sekä teosta että nykyhetkeä.

Samaa ilmiötä on tavoitellut maineikas kuvataiteilija Jeff Koons *Gazing Ball* -teoksissaan, joissa hän on yhdistänyt sinisiä, heijastavia lasipalloja kopioihin historiallisesti merkittävistä taideteoksista. Niiden äärellä katsoja näkee itsensä, taideteoksen sekä tilan, jossa molemmat sijaitsevat. "This

experience is about you,” kuten Koons selittää, “your desires, your interests, your participation, your relationship with this image⁹.”

Koonsin sarjassa on kyse yhteydestä ja osallistumisesta: (taiteen) kokemisen tapahtumasta, ja kahden kuvien välisestä suhteesta: yhdessä näemme itsemme, toisessa teoksen, ja lasipinnan kaartuvilla reunoilla nämä kaksi todellisuutta yhdistyvät.¹⁰ Rave tuottaa samanlaisen ilmiön, jossa kokija antautuu teokselle: hän astuu subjektiivisesta maailmastaan teokseen, *tilaan, hetkeen* ja yhdistyy sen kanssa ekstaasissa, lasipallon kaartuvassa heijastumassa.

Vastaavanlaista läsnäoloa en kerta kaikkiaan ollut ennen kokenut. Kokonaisvaltainen antautuminen elämykseen peittosi kaikki tuntemani tavanomaiset taiteen kokemistavat. Tässä tilassa syntyi välittömämpi yhteys ja ymmärrys ympäristöstä, itsestäni sen osana sekä kokonaisuuden eri elementeistä; musiikista, kuvista, valoista, ihmisistä ja näiden kaikkien välittämästä energiasta. Tulkinta oli elävää, ei-älyllistä, hyvin henkilökohtaista ja silti koko ajan hetkessä jaettavissa muiden kanssa. Tapahtumat virtasivat alusta loppuun häikäilemättömästi vaatien saada siepata jokaisen kävijänsä edes hetkeksi tuohon todellisuuden kaartuvaan, kosmiselta tuntuvaan rajatilaan, ravistella ja vapauttaa. Osallistumisen kautta synnytimme itsemme aina uudestaan. Minusta se oli mielettömän hienoa ja nerokasta. Ravessa oli niin voimaa kuin merkitystä, jota oli mahdotonta sellaisenaan istuttaa taiteen filosofiaan. Taide sellaisena, kuin sen olin tuntenut, tuntui psykologiselta peliltä tai kuten visuaalisen kulttuurin lehtori Max Rynnänen eräällä esteettistä puhdistumista sivuavalla luennollaan totesi, *älylliseltä harjoitukselta, jossa ei ole enää kysymys tunteista.*

---

⁹ Needham 2015.

¹⁰ Needham 2015.

Elin muutaman vuoden vahvasti vain seuraavaa tanssielämystä varten ja sukelsin rytmeihin ja kokonaisuuksiin myös arjessani. Prosessissa, joka tästä elämäyksestä alkoi, on kysymys yhteydestä. Kokemukseni mukaan meidän on aina mahdollista valita yhteys. Sinne olin kadottanut kykyni ja näillä keinoin löytänyt tien niiden luokse. Yhteys sallii voiman virrata meissä. Aloin ajatella, että luominen on eräänlainen matka sisään ja sieltä ulos. Jo se itsessään on *katharsis*, ja sen kliimaksi, pysähtynyt hetki ennen paluuta, on ekstaasi.

3. YHTEYS

Ihmisellä on sisäsyntyinen kaipuu yhteyteen. Saksalaisen filosofin ja psykoanalyttisen opin kehittäjän Erich Frommin mukaan tämä johtuu siitä, että meillä on sisäsyntyinen tunne *eristyneisyydestä*. Hänen mukaansa ihminen on raamatullisesti "karkotettu paratiisista". Fromm tulkitsee tarinan kadotuksesta metaforaksi ihmisen luontoyhteyden katkeamisesta, inhimillisyydestä ja minätietoisuuden tuomasta tuskasta, *egosta*.¹¹ Tämä on ihmisen muista eläimistä erottava tekijä. *Rakkauden vaikea taito* Fromm puhuu erillisyydentunteen aiheuttamasta tuskasta ja pyrkimyksestä lievittää sitä:

"- hänet (ihminen) on temmattu eroon tilasta, joka oli kiinteä ja varma, sellaiseen olotilaan, joka ei ole kiinteä vaan epämääräinen, epävarma ja avoin. -- hän on elämää, joka on tullut tietoiseksi itsestään -- kaikki tämä tekee ihmisen erityisen ja erillisen olemassaolon hänelle sietämättömäksi vankilaksi. Hän voisi tulla hulluksi, ellei hän voisi vapautua tästä vankilastaan -- Kaikkien aikojen ja kaikkien kulttuurien ihmisten ratkaistavana on sama ongelma: miten vapautua erillisyydestään, miten päästä yhteyteen, miten oman yksilöllisen elämän rajat ovat ylitettävissä, miten ihminen voi tulla yhdeksi. -- Kysymykseen voidaan vastata palvomalla eläimiä -- luomalla taidetta -- rakastamalla jumalaa tai ihmistä -¹²"

Fromm mainitsee tässä kohtaa myös erilaiset transsi- ja hurmostilat, kuten rytmiseen musiikkiin heittäytymisen. Rytmimusiikki, rituaalinen rummutus ja tanssi ovat olleet

---

¹¹ Fromm 1958, 24-25.

¹² Fromm 1958, 23.

esihistoriallisista ajoista asti apukeino saavuttaa hurmos ja yhteys esimerkiksi ala- tai ylämaailmaan, yksilöllisen kokemuksen tuolle puolen. Samoin luova toiminta on juuri tällainen yhteyteen pääsemisen keino¹³, samanlainen kuin ekstaasi - tai *flow* - jossa minuuden kokemus unohtuu ja ihminen toimii virraten sekä kokonaisena saaden tästä sielullista nautintoa. Mielestäni tässä tilassa ihminen on yhteydessä varsinaiseen itseensä, eli siihen ytimeen, joka ei koe olevansa erillinen maailmasta - siitä syystä, ettei sitä pohjimmiltaan ole. Tuon yhteyden kokeminen on inspiroivaa, vapauttavaa ja lohdullistakin. Minulle olennainen kysymys on, mitä tuon yhteyden kokeminen tarkoittaa taiteellisen ajattelun ja toiminnan kannalta. Ekstaattinen kliimaksi ei toki ole ainoa syy tehdä tai kokea taidetta, mutta se on varmasti yksi perimmäisimpiä ja tyydyttävimpiä sellaisia.

Nähdäkseni taiteen harjoittamisessa luodaan ensin yhteys itseen, ja taide toimii siihen eräänlaisena metodina. Tämä tutkiskelu on tärkeää oman ilmaisuvoiman kehitykselle. Taiteilija luo myös yhteyden maailmaan, ja oikeastaan jokainen teos syntyy lopulta johonkin näiden kahden välimaastoon. Juuri tästä "kolminaisuudesta" Koonsin *Gazing Ball* -sarja puhuu. Jos taidetta ajatellaan esimerkiksi kommunikaationa, se edellyttää yhteyttä todellisuuteen, joka on sen kohteena, sekä tapaan, jolla siitä kommunikoidaan. Taide, sekä sen tekeminen, että kokeminen, vaativat laajaa herkistymistä ja läsnäoloa. Allekirjoitan kyllä, että *taide on ajattelua*, mutta mielestäni ennen kaikkea taide on *elämistä*. Taiteilija osallistuu elämään tavalla, jota ei sellaisenaan edellytetä muilta toimijoilta. Taideteos puolestaan on taiteilijan luoma tila, joka kommunikoi osallisuudesta ja mahdollistaa sen kokemuksen edelleen. Osallistumalla luomme yhteyden todellisuuden eri tilojen, subjektiivisen, objektiivisen ja universaalin, välille.

---

¹³ Fromm 1958, 28, 34-35.

Lisäksi ajattelun taiteen kokemisen refleктоivan myös katsojan omaa luovaa potentiaalia. Taidekokemuksessa katsoja paitsi kommunikoi myös samaistuu luovaan energiaan, jonka ilmaisu taideteos on. Juuri tämä tekee taiteesta niin inhimillistä ja tärkeää. Kuten Riikka Haapalainen artikkelissaan toteaa, ihminen tarvitsee jokapäiväiseen elämäänsä myös taidetta ja yhteyttä omaan luovuuteensa.¹⁴ Ongelmana ehkä on luovuuden tunnistamisen problematiikka. Länsimainen mielenfilosofia ole siihen liioimmin perehtynyt, ja vaikka se tunnistetaan voimavaraksi, emme tunnu tietävän, miksi näin on. Puhutaan toki juurikin flow-tilasta ja luovuuden jollain tapaa "merkillisestä" kyvystä lisätä hyvinvointia - ja näitä ominaisuuksia lähestytäänkin tällä hetkellä hyvinvointipoliittisesta näkökulmasta. Askel eteen päin on se, että luovuus tunnustetaan jokaisen omaisuudeksi, mitä se onkin. Se ei ole ammattitaiteilijoiden yksinomaisuutta, vaan ihmisyyden peruselementti. Asiantuntijuus voi lisätä luovuuden mahdollisuutta, mutta ei ole sen edellytys¹⁵.

Ymmärtääkseni seksuaalisuus ja luovuus ovat länsimaisen psykoanalyysin sekä muun muassa intialaisen mielenfilosofian - näkökulmasta samaa perua, eräänlaista elämänenergiaa tai vitaalisuutta edustavia ominaisuuksiamme. Jos emme ole kosketuksissa meissä näin perustavaa laatua olevaan energiaan, saati ymmärrä miten moninaisesti se jokapäiväisessä toiminnassamme ilmenee, tunnemme varmasti tietynlaista "sairautta" tai tyytymättömyyttä kaikilla tasoilla. Tällöin yhteys on poikki.

Näin oli käynyt minullekin. Kuten seksuaalisuuden myös luovuuden ehkäisy ja tukahduttaminen voivat johtaa turhautumiseen, tarkkaamattomuuteen, jopa väkivaltaisuuteen¹⁶. Aristoteleen aikana katharsis taas oli omiaan puhdistamaan ihmisiä

---

¹⁴ Haapalainen 2007, 73.

¹⁵ Jalkanen 2013.

¹⁶ Jalkanen 2013.

*melankholiasta eli liiallisesta "mustasta sapesta", joka ilmeni ihmisessä juurikin väsymyksenä, heikkohermoisuutena tai hulluutena.*¹⁷

Menemättä syvemmälle luovuustutkimukseen totean lisäksi, että ainakin minulle luovuuden tutkiminen juurikin elämänvoimana on avannut kestävämmän suhteen taiteen tekemiseen sekä syventänyt suhdettani elämään ylipäätään. Sen kokonaisvaltaisempaa ymmärtämistä, sikäli kun sitä löytyy, voisi mielestäni soveltaa kasvatuksessa sekä erityisesti taidealojen koulutuksessa, jotta luovilla aloilla työskentelevät ymmärtäisivät paremmin ammattinsa kulmakiven ja voisivat kehittää tapoja pitää huolta työkyvystään.

Voisiko kuitenkin olla niin, että luovuuden tai niin kutsutun elämänenergian täysi toimintakyky olisi jollain lailla epätoivottu asiointila? Kuvaamani olemisen tilat ovat varsin voimakkaita prosesseja, jotka avaavat toisinaan täysin uusia näkökulmia todellisuuteen ja elämään.

---

¹⁷ Jyväskylän yliopisto, Avoimen yliopiston koppa 2008.

4. RAJAT

Kuvataiteilija Antti Majava sanoo Voima-lehden (6/2018) artikkelissa, että taide voi avata sekä tekijöissä että yleisössä prosesseja, jotka voivat johtaa murrokseen. Tämä on yhteiskunnan näkökulmasta "vaarallista". Tällä uskon hänen tarkoittavan, että kun ihminen ei enää suostu tulemaan rajoitetuksi tai rajoittamaan itse itseään, valtaapitävät rakenteet näyttäytyvät entistä epäsopivammilta tai vastenmielisemmiltä. Hän tarkoittanee myös, että kun taiteen katsoja ymmärtää osallisuutensa, viitteen taas Koonsiin sekä tietysti raveen, "paikkansa maailmassa" suhteessa teokseen, sen teemoihin ja sen herättämiin emootioihin, samanlainen prosessi voi käynnistyä. Taiteen äärellä parhaimmillaan tapahtuu voimakas läsnäolo, taide voi *palauttaa* yksilön kyvyn olla läsnä. Ja kun olemme läsnä, olemme tietoisia, emmekä tällöin voi sivuuttaa asioita sellaisina, kuin ne ovat. Tällainen sisäinen muutos voi näkyä monenlaisilla elämän ja yhteiskunnan osa-alueilla, mutta sen keskiössä on yksilön oma voima - sekä henkinen että fyysinen - ja sen myötä heräävä vahva johdatuksen, velvollisuuden ja oikeudenmukaisuuden tunne. Tuntuu kovin vanhanaikaiselta väittää - tai edes toivoa - että myös taide tosissaan voisi pitää sisällään tällaisen tietoisuutta jopa pysyvästi laajentavan voiman tai toimia sen välikappaleena.

Ekstaasin kuvaillaan toistuvasti "puhdistavan" tai "voimauttavan" kokijansa. Useampi muistissani oleva rave-tapahtuma on kantanut nimessään sanaa "katharsis" (kreik. puhdistuminen) Aristoteleen Katarsis-teorian mukaan.

Samankaltaista esteettistä puhdistautumista käsitellään esimerkiksi vanhassa intialaisessa runousopissa.

Ekstaasissa ja esteettisessä ylevöitymisessä on siis kyse vapautumisesta Frommin "vankilaksi" kutsumasta erillisyydestä, joka on pohjimmiltaan mielen tuottama harha. Kuitenkin taiteen tarjoama, mahdollinen väkevä ja syvälinen liikuttuminen voi nähdäkseni olla vielä paljon vallankumouksellisempaa. Juuri tällaisen ajatuksen äärelle syntyi myös rave-kulttuuri. Se on vastakulttuurin muoto, jonka voidaan katsoa alkaneen Intian Goassa ja siellä syntyneessä sesonkikulttuurissa 60-luvulla. Goa oli tuolloin paikka, jossa ei vaikuttanut kaupallisuuden, turismin, jengien tai poliisin läsnäolo¹⁸. Näissä olosuhteissa syntyi vapaamielisiä ulkomaalaisten yhteisöjä, jotka kokoontuivat juhlimaan ja tanssimaan rytmimusiikin ympärille. Tässä ympäristössä oli mahdollista "päästä irti".

Artikkelissaan *Warehouse space: rave culture, selling-out and sonic revolution* Tobias Van Veen kuvaa ilmiön kehitystä edelleen 80-luvun Yhdysvalloissa, missä kaupallisuutta vastaan syntyi useita vastakulttuureja hip-hopista grungeen ja teknoon. *Detroit teknon, Chicago housen, acid housen, trancen ja junglen* tahtiin tanssittiin vallatuissa taloissa, varastohalleissa ja metsissä.¹⁹ Tapahtuessaan missä tahansa rave loi tilan, jossa yhteiskunnan ja identiteetin rajat hälvenivät ja jossa jokainen saattoi määrittellä ne uudelleen.

---

¹⁸ Graham 2015, 244.

¹⁹ Van Veen, 2003, 1.

4. VAPAAUS

Taiteeseen ja taiteilijana olemiseen liittyy erottamattomasti vapauden käsite. Usein mielikuva on, että tämä vapaus on vapautta ansaita omaehtoisesti "omalla luovuudellaan" sekä vapautta ilmaista itseään. Mielestäni taiteeseen, sen tekemiseen ja kokemiseen, tosiasiasa liittyy vapaus on syvällisempää ja paljon arvokkaampaa kuin mikään ansaitsemiseen tai muuhun materiaaliseen ja aatteelliseen riippumattomuuteen liittyvä etuoikeus. Kysymys on autonomiasta eli itsemääräämisoikeudesta - johon sisältyvät toki myös edellä mainitut näkökohdat. Autonomia edustaa mielestäni yksilön tai yhteisön omaa voimaa. Vapaus on myös omista rajoitteista luopumista. Nämä kaksi asiaa kiteytyvät niin ekstaasissa, rave-tapahtumassa kuin potentiaalisesti kaikessa taiteessa.

Yksi raveen ja myös taiteeseen osuvasti liitetty vapauden "teoria" on yhdysvaltalaisen kirjailijafilosofin ja anarkistin Peter Lamborn Wilsonin (pseudonyymi Hakim Bey) teos *T.A.Z.: The Temporary Autonomous Zone*, jonka nimikkoesseyssä hän hahmottelee "tilapäisten autonomisten alueiden" olemassaoloa. Bey esittää ne eräänlaisina salaisina, näkymättöminä informaation ja toiminnan verkostona tai alueina yhteiskunnan ulottumattomissa. Teos on hänen mukaansa vain nimenanto jo olemassa oleville autonomisille alueille: taz itsessään tulee ymmärretyksi tapahtuessaan. Niihin lukeutuvat kuitenkin esimerkiksi erilaiset informaatioverkot, kuten internet, merirosvojen turvasatamat sekä salaiset ja omavaraiset yhteisöt. Myös erilaiset karnevaalit, karkauspäivät ja

festivaalit sekä yleisesti juhlat klubeista kotibileisiin ovat potentiaalisia tazeja.²⁰

Kapinan psykologia on Lamborn Wilsonista itse vallankumousta kiinnostavampaa. Kapina on se rajojen siirtämisen ele, liikehdintä, vapautuminen ikuisesta kirjoitetun historian prosessista, jonka tilapäisyys on sen arvokkain saavutus - aivan niin kuin performanssissa ajatellaan olevan. Se on katoavaisuudessaan koskematon mutta jatkuva, aina uudelleen synnytettävissä oleva hetki jossain historian ulkopuolella - huippukokemus, tavallisesta elämästä ja tietoisuudesta poikkeava *purkaus*.²¹ Ja vaikka laki ja järjestys ei ole muuttunut, mikään ei ole niin kuin ennen. Raja on siirtynyt.

T.A.Z. kirjoitettiin juuri rave-kulttuurin nopean leviämisen aikoihin 80-luvun lopulla, ja se osui ja upposi lajin rakastajiin: rave on juuri tällainen tilapäinen autonominen alue, tanssivan massan *kapinan momentum*, joka on samalla yksi ja monta. Lisäksi se muodostaa maailmanlaajuisen verkon, jonka sisällä informaatio ekstaasista kulkee tanssin muodossa. Ekstaattisessa tanssissa taas kulkee informaatio valaistuksesta ja solidaarisuudesta, *rakkaudesta*, tilapäisestä autonomisesta alueesta, eräänlaisesta sisäisten ja ulkoisten valtarakenteiden purkautumisesta juhlinnaksi.²²

Tilapäisenä autonomisena alueena voi pitää myös taidetta ylipäätään. Tekijälleen se on psykologisesti autonominen alue, ehkä salainen maailma, toinen ulottuvuus, jonka olemassaolo on irrallinen täydellisen topografian ja valtiorajojen maailmasta. Henkisessä ulottuvuudessa voimme olla vapaita, ja tuota vapautta on mahdotonta turmella, kun sen on kerran oivaltanut. Tärkeää

---

²⁰ Bey 1991, 126-127, 137-138.

²¹ Bey 1991, 129-131.

²² Bey 1991, 189-190.

on tunnistaa se ja vaalia sitä. Taiteen kautta tekijä yhdistyy tilapäisesti siihen pysyvään vapauteen, joka on osa luontoa: hän yhdistyy takaisin maailmaan ilman määritelmäänsä minuudestaan ja tuon minän suheesta maailmaan, hän unohtaa, mitä ovat näennäiset rajat - ja tuossa rajattomuudessa hän toimii spontaanisti sen tuomasta nautinnosta ja ilosta ja vain on, täydessä potentiaalissaan.

Nämä kaksi teemaa: ekstaasi ja tilapäinen autonominen alue, selittävät sekä raven että taiteen ontologiaa tavalla, jolla akateeminen tutkimus ei mielestäni ole onnistunut kumpaakaan kuvaamaan. Syynä voi olla yksinkertaisesti se, että tutkimuksen kohteen ollessa niin ehdottoman vapaa, niin ehdottomasti tilapäinen ja niin henkilökohtaisesti liikuttava, niistä parhaiten puhuvat vastaavanlaisia ominaisuuksia saavat kuvaukset.

5. FUCK ART, LET'S DANCE!

Metsä on suurempi kuin koskaan: se laajenee yhä, mitä syvempään hengitämme. Olemme tulleet ääniaaltojen äärelle tietoisina itsestämme, toisistamme, DJ:stä valitsemassa seuraavaksi soitettavan musiikin ja hiomassa sen hienovaraisia taajuuksia. Jotkut ovat avanneet itsensä tilanteelle synteettisesti, toiset orgaanisesti: Toiset ovat auki vain päätettyään niin. Kaikki se on samanarvoista, kunhan läsnä tulee voima. Me kaikki olemme vastaanottamassa voimaa. Mikään tässä maailmassa ei peittoa näiden ääniaaltojen demonista ja samalla taivaallista matkaa kesäyön lävitse. Jokaisena hetkenä voisin kadottaa itseni pimeyteen, jokaisena hetkenä voin valita pysyä valossa ja rakkaudessa. Perversio, viattomuus, lantion seutuni resonoi näitä molempia, sillä on kerrottavaa molemmista - en osaa sanoin kuvailla, mutta sieltä ammennan voimani, sieltä kannattelen tanssivaa kehoani.

Opinnäytetyöni muodostui eräänlaiseksi kunnianosoitukseksi ja kiitokseksi rave-kulttuurille ja sen parissa toimijoille, kaikille sen parissa elämää juhliville ja kaikille sen sanomaa kantaville. Ekstaasi puolestaan on paljon syvällisempi ja moniulotteisempi ilmiö, jonka käsittelyn pyrin rajaamaan tässä tekstissä länsimaisen ajattelun ja taiteen piiriin. Kuten ohimennen mainitsin, ekstaasi on minulle maailmankatsomuksellinen kulmakivi, näkökulma elämään, jota opiskelen esimerkiksi intialaisen esoteerisen filosofian tradition, tantran piirissä.

Tilapäisessä autonomisessa alueessa kiteytyy varsin hyvin kaikki se, mitä olen opinnäytetyössäni hahmotellut. Se puhuu

katoavaa laatua olevasta maailmassa olemisen tavasta - tavasta, joka antaa minulle kaikkein eniten toivoa sekä elämän että taiteen suhteen. Tilapäisyys on mahdollisesti taiteen suurin vahvuus, koska silloin myös taideteko säilyttää itsemääräämisoikeutensa ja vapautensa. Olen ymmärtänyt sen vasta, kun tanssiessani olen tullut taltioiduksi tai kun minua tarkkaillut ihminen on yrittänyt tulkita kehonkieltäni tai olemustani, esitystäni. Kaikki tämä tuntuu rikkovan autenttista välittömyyttä, jonka on todettu olevan ainakin performanssin suurin vahvuus. Jokaisen taideteoksen taustalla on kuitenkin performanssi.

Pidän ajatuksesta, että opinnäytetyöni käsittelee taiteen marginaalissa olevaa ilmiötä, jonka erityisalaa on kuitenkin massiivinen audiovisuaalinen ja performatiivinen kommunikointi sekä ekstaattisen kokemuksen maksimointi. Vaikka rave tekee tämän kaiken voimalla ja volyyymillä, olennaista on ymmärtää, että mikä tahansa taiteen ottama muoto on saman luovuuden ilmaus ja jokainen taideteos kantaa ekstaattista sanomaa. Osalle taiteen toimijoista tällainen ehdotus voi olla ärsyttäväkin. Minulle taide on kuitenkin keino olla yhteydessä jonkin pyhään ja lopulta määrittelemättömään. Omalla kohdallani ammattiani tärkeämmäksi on muodostunut se, mitä taiteen olemassaolo voi opettaa minulle itsestäni ja tästä todellisuudesta sekä näiden mahdollisuuksista inhimillisen elämän puitteissa.

Sikäli kun rave muodostaa yleisesti hyväksytyyn taideteoksen, toimii se sekä osallistavan että yhteisötaiteen kentässä - joskin maan alla, *undergroundissa*. Performanssissaan osallistuja mahdollisesti kokee koko psykofyysisen yksikkönsä uudelleenohjelmoidun version ja on taiteen keinoin suggeroitu käyttöönottamaan tiedostamattomat voimavaransa. Tällainen voimakkaan transformatiivinen taideteko ja -kokonaisuus on

nähdäkseni jonkinlaista psykologista aktivismia (tai artivismia) ja undergroundin piirissä tapahtuessaan saa myös mielenkiintoisia yhteiskunnallisia merkityksiä. Ekstaasin suhteen teoksella on myös funktionaalinen arvo itseisarvonsa lisäksi.

Paikkasidonnaisuuden ja tilataiteen näkökulmasta rave kyseenalaistaa normatiivisia käsityksiä julkisesta ja yksityisestä tilasta sekä tilasta ylipäätään materiaalisena tai henkisenä käsitteenä. Lisäksi taustalla vaikuttaa suurempi filosofinen näkemys yksilöstä, empiirisestä tiedosta sekä yhteisöstä ja sen toiminnasta - sekä totta kai taiteesta ja kulttuurista, sekä niiden esittämistavoista. Ajankohtainen taiteeseen liitettävä hyvinvointikeskustelu ja sen hyötynäkökulma varsinkin osallistavien menetelmien osalta on vielä varsin maltillinen huomio siitä, kuinka taidekokemus voi vaikuttaa persoonaan. Kokemuksen tuomilla oivalluksilla itsestä, omista kyvyistä, tietoisuudesta ja suhteesta maailmaan on nähdäkseni vielä paljon suurempi potentiaali vaikuttaa yksilön kokemukseen maailmasta. Kysymys on jonkinlaisesta hiljaisesta vallankumouksesta, jossa taiteella kaikessa monimuotoisuudessaan voi olla merkittävä rooli niin halutessa. Kaikki tämä tapahtuu muuntuneiden tajunnantilojen kautta, ekstaasin ollessa näistä yksi väkevimpiä.

*"Rythm you are of the body, and this body knows nothing about pop/high art territories."*²³

---

²³ Van Veen 2003, 1.

LÄHTEET

Backström, H. 2018. Kuvataiteen alivoimapeliä. Voima-lehti 06/2018, 25.

Bey, H. 1991. T.A.Z: tilapäinen autonominen alue, ontologinen anarkismi & poeettinen terrorismi. Suom. M. Brygger. Tampere: Savukeidas.

Biohackersummit.com 2016. Viitattu 13.2.2019.

<https://biohackersummit.com/2016/10/20/maximilian-gotzler-getting-into-flow-state/>.

Fromm, E. 1958. Rakkauden vaikea taito. Suom. M. Luoma & M. Matikainen. 6. painos. Helsinki: Kirjayhtymä.

Graham, J. 2015. Liminal Being. Electronic Dance Music Cultures, Ritualization and the Case of Psytrance. The Sage Handbook of Popular Music. Bennett, A. & Waksman, S. (toim.) Lontoo: Sage.

Viitattu 1.9.2018.

https://www.academia.edu/11101927/Liminal_Being_Electronic_Dance_Music_Cultures_Ritualization_and_the_Case_of_Psytrance. In

[Andy Bennett and Steve Waksman eds The Sage Handbook of Popular Music Sage 2015 .](#)

Haapalainen, R. 2007. Taide keskellä elämää. Korhonen, P., Isotalo, M & Korhonen, p. (toim.) Helsinki: Like.

Jalkanen, N. 2013. Luovuus. Mitä luovuus on - Eräiden opettajaopiskelijoiden käsitys luovuudesta. Pro gradu - tutkielma. Filosofinen tiedekunta. Soveltava kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto. Savonlinna: Itä-Suomen yliopisto.

http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20130644/urn_nbn_fi_uef-20130644.pdf.

Jyväskylän yliopisto 2008. Katharsis. Avoimen yliopiston koppa. Viitattu 12.12.2018.

https://koppa.jyu.fi/avoimet/taiku/kirjallisuuden_aikajana/antiikki/kreikkalainen-filosofia-ja-estetiikka/aristoteles-ja-katharsis.

Ojanen, M. 2009. Flow-ilmiö. Viitattu 19.10.2018.

<https://www.markkuojanen.com/psykologia/flow-ilmio/>.

Päihdelinkki.fi 2019. MDMA (ekstaasi). Viitattu 1.2.2019.

<https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/pikatieto/mdma-ekstaasi.>

Van Veen, T. 2003. "It's not a rave, officer, it's performance art": art as defence from law and order in the break-in era of rave-culture. Journal for the Arts, Sciences and Technology Volume 01 - Number 02.

<https://www.scribd.com/document/20583917/It-s-Not-A-Rave-Officer-2-0-tobias-c-van-Veen.>

Van Veen, T. 2003. "Warehouse. space: rave culture, selling-out, and sonic revolution." Capital 1.1.

<https://www.scribd.com/document/20551982/warehouse-space-rave-culture-selling-out-and-sonic-revolution-tobias-c-van-Veen.>

